

Manifest der Communistische Partij.

Een spook gaat rond door Europa — het spook van het communisme. Alle machten van het oude Europa hebben zich tot een heilige drijfjacht tegen dit spook verbonden, de Paus en de Czaar, Metternich en Guizot, Fransche radikalen en Duitsche politiemannen.

Waar is de partij der oppositie, die niet door de haar regeerende tegenstanders voor communistisch is uitgekreten, waar de oppositie-partij, die den meer vooruitstrevenden oppositie-mannen, evenals haar reactionairen tegenstanders niet het brandmerkend verwijt van communisme heeft terug geslingerd?

Tweeërlei volgt uit dit feit.

Het communisme wordt reeds door alle Europeesche machten als een macht erkend.

Het is hoog tijd, dat de communisten hun denkbeelden, hun doeleinden, hun tendenz voor de geheele wereld blootleggen en tegenover het sprookje van het spook van het communisme een manifest van de partij zelf stellen.

Tot dit doel zijn communisten van de meest verschillende nationaliteiten te Londen bijeengekomen en hebben zij het volgende manifest ontworpen, dat in de Engelsche, Fransche, Duitsche, Italiaansche, Vlaamsche en Deensche taal uitgegeven wordt.

I.

Bourgeois en Proletariërs.

De geschiedenis van iedere maatschappij tot nu toe is de geschiedenis van klassenstrijden ¹⁾.

¹⁾ Dat wil zeggen, precies gesproken, de *schriftelijk* overgeleverde geschiedenis. In 1847 was de vóórgeschiedenis der maatschappij, de

Vrije en slaaf, patriciër en plebejer, baron en lijfeigene, gildemeester en gezel, kortom onderdrukkers en onderdrukten stonden in voortdurende tegenstelling tot elkaar, voerden een onafgebroken, nu eens bedekten dan weer open strijd, die ieder keer eindigde met een revolutionaire vorming van de geheele maatschappij of met den gemeenschappelijken ondergang van de strijdende klassen.

In de vroegere tijdperken der geschiedenis vinden wij bijna overal een volledige verdeling der maatschappij in verschillende rangen. In het oude Rome hebben wij patriciërs, ridders, plebejers, slaven; in de middeleeuwen leenheeren, vazallen, gildemeesters, gezellen, lijfeigenen en bovendien in bijna ieder van deze klassen weder bijzondere afdelingen.

De uit den ondergang van de feodale maatschappij voortgekomen moderne burgerlijke maatschappij heeft de klassentellingen niet opgeheven. Zij heeft slechts nieuwe vormen van strijd in de plaats van de oude gesteld.

Ons tijdvak, het tijdvak der bourgeoisie, steekt evenwel hierdoor uit, dat het de klassentellingen vereenvoudigd heeft. De geheele maatschappij splitst zich meer en meer in twee groote vijandelijke kampen, in twee lijnrecht tegenover elkaar staande klassen: bourgeoisie en proletariaat.

Uit de lijfeigenen der middeleeuwen zijn de poorters der eerste steden voortgekomen; uit deze poorterschap hebben zich de eerste elementen der bourgeoisie ontwikkeld.

De ontdekking van Amerika, de omzeiling van Afrika,

maatschappelijke organisatie, die aan alle opgeschreven geschiedenis voorafging, nog zoo goed als onbekend. Sinds dien tijd heeft Haxthausen het gemeenschappelijk eigendom van den grond in Rusland ontdekt. Maurer heeft het aangetoond als den maatschappelijken grondslag, waarvan alle Duitsche stammen historisch uitgingen, en langzamerhand vond men, dat dorpsgemeenten met gemeenschappelijk grondbezit de oervorm der maatschappij waren van Indië tot Ierland. Eindelijk werd de inwendige organisatie dezer oorspronkelijke communistische maatschappij in haar typischen vorm blootgelegd door Morgan's alles bekronende ontdekking van den waren aard der gens en van haar plaats in den stam. Met de vernietiging van deze oorspronkelijke gemeenebesten begint de splitsing der maatschappij in bijzondere en eindelijk tegenover elkaar staande klassen.

schiepen voor de opkomende bourgeoisie een nieuw terrein. De Oost-Indische en Chineesche markt, de kolonisatie van Amerika, de ruilhandel met de koloniën, de vermeerdering der ruilmiddelen en der goederen in het algemeen gaven aan den handel, aan de scheepvaart, aan de industrie een ongekende vlucht en daarmee aan het revolutionaire element in de vervallende feudale maatschappij een snelle ontwikkeling.

Het tot hier toe heerschende feudale of gilde-bedrijf der industrie was niet toereikend meer voor de met nieuwe markten aangroeiende behoefte. De manufaktur trad in zijne plaats. De gildemeesters werden verdrongen door den industrieelen middenstand; de verdeeling van den arbeid tusschen de verschillende korporaties verdween voor de verdeeling van den arbeid in de afzonderlijke werkplaats zelf.

Maar steeds groeiden de markten aan, steeds steeg de behoefte. Ook de manufaktur was niet meer toereikend.

Daar revolutioneerden de stoom en de machinerieën de industrieele productie. In de plaats van de manufaktur kwam de moderne groot-industrie, in de plaats van den industrieelen middenstand kwamen de industrieele millionairs, de chefs van geheele industrieele legers, de moderne bourgeois.

De groot-industrie heeft de wereldmarkt gesticht, die de ontdekking van Amerika had voorbereid. De wereldmarkt heeft aan den handel, de scheepvaart, aan de verkeersmidelen te land een onmetelijke ontwikkeling gegeven. Deze heeft weder op de uitbreiding van de industrie terugge werkt, en in dezelfde mate, waarin industrie, handel, scheepvaart, spoorwegen zich uitbreidden, in dezelfde mate ontwikkelde zich de bourgeoisie, vermeerderde zij haar kapitalen, drong zij al de uit de middeleeuwen overgeleverde klassen op den achtergrond.

Ieder van deze trappen van ontwikkeling der bourgeoisie werd begeleid door een daarmee overeenkomenden politieken stap voorwaarts. Onderdrukte stand onder de heerschappij der feudale heeren, gewapend en zich zelf besturend verbond in de Commune ¹⁾, hier onafhankelijke republikeinsche

1) Zoo noemden de burgers der Italiaansche en Fransche steden

stad, daar belastingplichtige derde stand der monarchie, dan in den tijd der manufaktur tegenwicht tegen den adel in de constitutioneele of in de absolute monarchie, voornaamste fundament der monarchieën in het algemeen, bevocht zij voor zich eindelijk, sinds de vestiging der groot-industrie en der wereldmarkt, in den modernen staat met volksverteenwoordiging de politieke alleenheerschappij. De moderne staatsmacht is slechts een comité, dat de gemeenschappelijke zaken der geheele burgerklasse beheert.

De bourgeoisie heeft in de geschiedenis een hoogst revolutionaire rol gespeeld.

De bourgeoisie heeft, waar zij tot de heerschappij is gekomen, alle feudale, aartsvaderlijke, idyllische verhoudingen vernield. Zij heeft de bontgeschakeerde feudale banden, die den mensch aan den van nature boven hem geplaatste verbonden, ombarmhartig verscheurd en geen anderen band tusschen mensch en mensch overgelaten, dan het naakte eigenbelang, dan de gevoellooze „contante betaling”. Zij heeft de heilige siddering der vrome dweeperij, der ridderlijke geestdrift, van den klein-burgerlijken weemoed in het ijskoude water van egoïstische berekening verdrongen. Zij heeft de persoonlijke waardigheid in de ruilwaarde opgelost, en in de plaats der talloze verleende en verworven vrijheden als eenige vrijheid de gewetenlooze handelsvrijheid gesteld. Zij heeft, met één woord, in de plaats der met godsdienstige en staatkundige zinsbegoocheling omhulde uitbuiting de openlijke, schaamteloze, directe, dorre uitbuiting gesteld.

De bourgeoisie heeft alle tot nu toe eerwaardige en met vroom ontzag beschouwde ambten van hun heiligen schijn ontdaan. Zij heeft den geneesheer, den jurist, den priester, den dichter, den man der wetenschap in haar betaalde loonarbeiders veranderd. De bourgeoisie heeft de familieverhoudingen haar roerend-sentimenteelen sluier afgerukt en haar tot een zuivere geldverhouding herleid.

De bourgeoisie heeft onthuld, hoe de brutale krachttuiting, die de reactie zoozeer in de middeleeuwen bewondert, hare passende aanvulling vond in de traagste dagdieverij. Eerst

hun gemeenten, nadat zij het eerste zelfbestuur van hun feudale heeren hadden afgekocht of afgedwongen.

zij heeft bewezen, wat de werkkraft der menschen tot stand brengen kan. Zij heeft heel andere wonderwerken voltooid dan Egyptische pyramides, Romeinsche waterleidingen en Gothische kathedralen, zij heeft nog heel andere tochten volbracht dan volksverhuizingen en kruistochten.

De bourgeoisie kan niet bestaan zonder de productiemiddelen, dus de productieverhoudingen, dus de gezamenlijke maatschappelijke verhoudingen voortdurend te revolutioneeren. Onveranderde instandhouding der oude productiewijze was daarentegen de eerste bestaansvoorwaarde aller vroegere industriele klassen. De voortdurende omwenteling der productie, de onafgebroken schok aan alle maatschappelijke toestanden, de eeuwige onzekerheid en beweging onderscheidt de bourgeoisperiode van alle andere. Alle vaste, ingeroeste verhoudingen met hun gevolg van eerwaardige voorstellingen en zienswijzen worden opgelost, alle nieuwgevormde verouderen, voordat zij zich verhard kunnen. Alle stand en al het staande verdampft, al het heilige wordt ontviid, en de menschen zijn eindelijk gedwongen, hun plaats in het leven, hun wederzijdsche betrekkingen met nuchtere oogen aan te zien.

De behoefte aan een steeds uitgebreider afzet van hare producten jaagt de bourgeoisie over den bol der aarde. Overal moet zij zich innestelen, overal haar huis bouwen, overal verbintenissen aanknoopen.

De bourgeoisie heeft door hare exploitatie van de wereldmarkt de productie en consumptie aller landen kosmopolitisch gemaakt. Zij heeft tot groot verdriet der reaktionairen aan de industrie den nationalen bodem onder de voeten weggetrokken. De eeuwenoude nationale industrieën zijn vernietigd en worden nog dagelijks vernietigd. Zij worden verdrongen door nieuwe industrieën, waarvan de invoering tot een levensvraag voor alle beschaafde volkeren wordt, door industrieën, die niet meer inheemsche grondstoffen, maar grondstoffen uit de verste streken der aarde verwerken en waarvan de fabrikaten niet alleen in het land zelf, maar in alle werelddeelen tegelijk worden verbruikt. In de plaats der oude, door producten van het eigen land bevredigde behoeften, komen nieuwe, die de produkten der verste landen tot hunne bevrediging vorderen. In de plaats der oude lokale en nationale zelfgenoegzaamheid en afgeslotenheid treedt een veel-

zijdig verkeer, een veelzijdige afhankelijkheid der volkeren onderling. De geestelijke voortbrengselen der afzonderlijke naties worden gemeen goed. De nationale eenzijdigheid en beperktheid wordt meer en meer onmogelijk, en uit de vele nationale en lokale litteraturen vormt zich een wereldliteratuur.

De bourgeoisie rukt door de snelle verbetering aller productiemiddelen, door het oneindig gemakkelijker verkeer alle, ook de meest barbaarsche volken in den kring der beschaving.

De goedkoope prijzen haren waren zijn de zware artillerie, waarmee zij alle Chineesche muren tegen den grond schiet, met welke zij den hardnekkigsten vreemdelingenhaat der barbaren tot overgave dwingt. Zij dwingt alle naties, zich de productiewijze der bourgeoisie eigen te maken, wanneer zij niet te gronde willen gaan; zij dwingt hen de zoogenaamde beschaving bij zich in te voeren, d. w. z. bourgeois te worden. Met één woord, zij schept zich een wereld naar haar eigen beeld.

De bourgeoisie heeft het land aan de heerschappij der stad onderworpen. Zij heeft enorme steden geschapen, zij heeft het getal der stedelijke tegenover de landelijke bevolking in hoogen graad vermeerderd en aldus een belangrijk deel der bevolking aan het verstompde van hetandleven ontrukkt. Evenals het land van de stad, zoo heeft zij de barbaarsche en half barbaarsche landen van de beschaafde, de boerenvolken van de bourgeoisvolken, het Oosten van het Westen afhankelijk gemaakt.

De bourgeoisie heft meer en meer de versnippering der productiemiddelen, van het bezit en van de bevolking op. Zij heeft de bevolking op plaatsen opeengehoopt, de productiemiddelen gecentraliseerd en het eigendom in weinige handen geconcentreerd. Het noodzakelijk gevolg hiervan was de staatkundige centralisatie. Onafhankelijke, bijna alleen verbonden provincies met verschillende belangen, wetten, regeeringen en tollén werden saamgedrongen in ééne natie, ééne regeering, één wet, één nationaal klassebelang, één douanegrens.

De bourgeoisie heeft in hare nauwelijks honderdjarige klasseheerschappij massaler en kolossaler productiekraften geschapen dan alle verdwenen geslachten tezamen. Onder-

werping der natuurkrachten, machinerie, aanwending der scheikunde op nijverheid en landbouw, stoomvaart, spoorwegen, elektrische telegrafie, ontginning van geheele werelddeelen, bevaarbaar-making der rivieren, geheele uit den grond gestampte bevolkingen — welke vroegere eeuw vermoedde, dat zulke productiekrachten in den schoot van den maatschappelijken arbeid sluimerden?

Wij hebben dus gezien: De productie- en verkeersmiddelen, op welker grondslag de bourgeoisie zich ontwikkelde, werden in de feodale maatschappij geschapen. Op een zekeren trap van de ontwikkeling dezer productie- en verkeersmiddelen stemden de verhoudingen, waarin de feodale maatschappij produceerde en ruilde, de feodale organisatie van landbouw en manufaktur, met één woord de feodale eigendomsverhoudingen niet meer overeen met de reeds ontwikkelde produktiekrachten. Zij hielden de produktie tegen, in plaats ze te bevorderen. Zij veranderden in evenzoo vele boeien. Zij moesten verscheurd worden, zij werden verscheurd.

In hunne plaats trad de vrije concurrentie met de haar passende maatschappelijke en staatkundige inrichting, met de economische en politieke heerschappij der burgerlijke klasse.

Onder onze oogen heeft een dergelijke beweging plaats. De burgerlijke productie- en verkeersverhoudingen, de burgerlijke eigendomsverhoudingen, de moderne burgerlijke maatschappij, die zulke geweldige produktie- en verkeersmiddelen te voorschijn getooverd heeft, gelijk den heksenmeester, die de ondraardsche machten niet meer beheerschen kan, die hij zelf opriep. Sinds tientallen jaren is de geschiedenis van nijverheid en handel slechts de geschiedenis van den opstand der moderne produktiekrachten tegen de moderne produktieverhoudingen, tegen de eigendomsverhoudingen, die de levensvoorwaarden zijn der bourgeoisie en van hare heerschappij. Het is voldoende de handelscrisissen te noemen, die met hunnen periodieken terugkeer telkens dreigender het bestaan der geheele burgerlijke maatschappij in gevaar brengen. In de handelscrisissen wordt een groot gedeelte niet alleen der voortgebrachte produkten, maar der reeds geschapen produktiekrachten geregeld vernietigd. In de crisissen breekt een maatschappelijke epidemie uit, die aan alle vroegere periodes iets onzinnigs zou hebben geleken — de epidemie

der overproduktie. De maatschappij vindt zich plotseling teruggezet in een toestand van oogenblikkelijke barbaarschheid; een hongersnood, een algemeene verdelingsoorlog schijnen haar alle levensmiddelen te hebben afgesneden; de industrie, de handel schijnen vernietigd, en waarom? Omdat zij te veel beschaving, te veel levensmiddelen, te veel industrie, te veel handel bezit. De produktiekrachten, die haar ter beschikking staan, dienen niet meer tot bevordering der burgerlijke eigendomsverhoudingen; integendeel, zij zijn te geweldig geworden voor deze verhoudingen, zij worden belemmerd, en zoodra zij deze belemmering overwinnen, brengen zij de geheele burgerlijke maatschappij in wanorde, brengen zij het bestaan van het burgerlijk eigendom in gevaar. De burgerlijke verhoudingen zijn te eng geworden, om den door hen voortgebrachten rijkdom te omvatten. — Waardoor overwint de bourgeoisie de crisissen? Aan den eenen kant door de gedwongen vernietiging eener massa produktiekrachten; aan den anderen kant door de verovering van nieuwe markten, en de nog grondiger exploitatie van oude markten. Waardoor dus? Daardoor, dat zij alzijdiger en geweldiger crisissen voorbereidt en de middelen, om de crisissen te voorkomen, vermindert.

De wapens, met welke de bourgeoisie de feodaliteit neer heeft geslagen, keeren zich nu tegen de bourgeoisie zelf.

Maar de bourgeoisie heeft niet alleen de wapens gesmeed, die haar den dood brengen; zij heeft ook de mannen geteeld, die deze wapens zullen voeren — de moderne arbeiders, *de proletariërs*.

In dezelfde mate, waarin de bourgeoisie, d. i. het kapitaal, zich ontwikkelt, in dezelfde mate ontwikkelt zich het proletariaat, de klasse der moderne arbeiders, die slechts zoo lang leven, als zij werk vinden, en die slechts zoo lang werk vinden als hun werk het kapitaal vermeerdert. Deze arbeiders, die zich stuksgewijs moeten verkoopen, zijn een waar, als ieder handelsartikel, en daardoor in dezelfde mate aan alle wisselvalligheden der concurrentie, aan alle schommelingen der markt blootgesteld.

De arbeid der proletariërs heeft door de uitbreiding der machinerie en de arbeidsverdeeling elk zelfstandig karakter, en daarmede alle aantrekkelijkheid voor de arbeiders verloren. Hij wordt niets dan een toevoegsel der machine, van

wien alleen de eenvoudigste, eentonigste, gemakkelijkst te leeren handgrepen verlangd worden. De kosten, die de arbeider veroorzaakt, beperken zich dus bijna tot de levensmiddelen, die hij tot zijn onderhoud noodig heeft. De prijs eener waar, dus ook van den arbeid, is evenwel gelijk aan haar produktiekosten. In dezelfde mate, in welke het weezinwekkende van den arbeid toeneemt, neemt dus het loon af. Meer nog, in dezelfde mate, waarin machinerie en arbeidsverdeeling toenemen, in dezelfde mate neemt ook de massa arbeid toe, hetzij door vermeerdering der arbeidsuren, hetzij door de vermeerdering van den in een gegeven tijd voortgebrachten arbeid, door verhaasten loop der machine, enz.

De moderne industrie heeft de kleine werkplaats van den patriarchalen meester veranderd in de groote fabriek van den industrieelen kapitalist. Massa's arbeiders, in de fabriek samengeperst, worden als soldaten georganiseerd. Zij worden als gemeensoldaten der industrie onder het opzicht van een volledige hiërarchie van onderofficieren en officieren gesteld. Zij zijn niet slechts knechten der bourgeoisieklasse, van den bourgeoisstaat, zij worden iederen dag en ieder uur geknecht door de machine, door den opzichter, en vóór alles door den enkelen afzonderlijken fabricerende bourgeois zelf. Deze dwingelandij is des te kleingeestiger, hatelijker, verbitterender, hoe openlijker zij het winst maken als haar doél proclameert. Hoe minder vaardigheid en kracht de handenarbeid vordert, dat wil zeggen hoe meer de moderne industrie zich ontwikkelt, des te meer wordt de arbeid van mannen door dien van vrouwen verdrongen. Onderscheid van geslacht en leeftijd geldt maatschappelijk niet meer voor de arbeidersklasse. Er bestaan nog slechts arbeidsinstrumenten, die al naar ouderdom en geslacht verschillende kosten veroorzaken.

Is de uitbuiting van den arbeider door den fabrikant zoo ver afgelopen, dat hij zijn arbeidsloon in klinkende munt uitbetaald ontvangt, dan vallen de andere leden der bourgeoisie op hem aan, de huiseigenaar, de winkelier, de pandjeshuisman, enz.

De tot nu toe bestaande kleine middenstand, de kleine industrieelen, kooplieden en renteniers, de handwerkslieden en boeren, al deze klassen dalen af in het proletariaat, ge-

deeltelijk doordat hun klein kapitaal niet voldoende is voor het drijven van groot-industrie en ondergaat in de concurrentie met grootere kapitalisten, gedeeltelijk doordat hun vaardigheid door nieuwe productiewijzen waardeloos wordt. Zoo wordt het proletariaat uit alle klassen der bevolking gerecruteerd.

Het proletariaat maakt verschillende tijdperken van ontwikkeling door. Zijn strijd tegen de bourgeoisie begint met zijn bestaan.

Aanvankelijk strijden de afzonderlijke arbeiders, daarna de arbeiders eener fabriek, dan de arbeiders van een tak van bedrijf op ééne plaats tegen den enkelen bourgeois, die hen onmiddellijk uitbuit. Zij richten hunne aanvallen niet alleen tegen de burgerlijke produktieverhoudingen, zij richten ze tegen de voortbrengingswerktuigen zelve; zij vernielen de vreemde concurrerende waren, zij slaan de machines stuk, zij steken de fabrieken in brand, zij zoeken de verdwenen plaats van den middeleeuwschen arbeider weer voor zich te veroveren.

Op dezen trap van ontwikkeling vormen de arbeiders eene over het geheele land verstrooide en door de concurrentie verbrokkelde massa. Een in massa aan elkaar vasthouden der arbeiders is nog niet het gevolg van hun eigen vereeniging, maar het gevolg van de vereeniging der bourgeoisie, die, om haar eigen politieke doeleinden te bereiken, het geheele proletariaat in beweging moet brengen en het voorloopig ook nog kan. Op dezen ontwikkelingstrap bestrijden de proletariërs dus niet hunne vijanden, maar de vijanden hunner vijanden, de overblijfsels der absolute monarchie, de grondeigenaars, de niet-industriele bourgeois, de kleine burgers. De geheele historische beweging is aldus in de handen der bourgeoisie geconcentreerd; iedere overwinning, die zoo bevochten wordt, is eene overwinning der bourgeoisie. Maar met de ontwikkeling der industrie vermeerderd niet alleen het proletariaat; het wordt in grootere massa's samengedrongen, zijn kracht groeit aan en het voelt ze meer. De belangen, de levenstoestanden binnen het proletariaat vereffenen zich steeds meer, daar de machine meer en meer het onderscheid van den arbeid uitwischt en het loon bijna overal tot een even laag niveau neerdukt. De toenemende concurrentie der bourgeois onder

elkaar en de daaruit voortkomende handelscrisisen maken het loon der arbeiders steeds meer schommelend; de steeds sneller zich ontwikkelende, onophoudelijke verbetering der machinerie maakt hun geheelen levenstoestand steeds onzekerder; steeds meer nemen de botsingen tusschen den afzonderlijken arbeider en den afzonderlijken bourgeois het karakter van botsingen van twee klassen aan. De arbeiders beginnen coalities tegen de bourgeoisie te vormen; zij komen bijeen tot verdediging van hun arbeidsloon. Zij stichten zelve duurzame associaties, om zich voor de telkens voorkomende opstanden van proviand te voorzien. Hier en daar breekt de strijd in oproer los.

Van tijd tot tijd zegevieren de arbeiders, maar slechts voorbijgaand. Het eigenlijk resultaat van hunne gevechten is niet het onmiddellijk succes, maar de altijd verder om zich grijpende vereeniging der arbeiders. Zij wordt bevorderd door de toenemende verkeersmiddelen, die door de groot-industrie worden voortgebracht en die de arbeiders der verschillende streken met elkaar in verbinding brengen. Maar verbinding is ook alleen noodig, om de vele lokale worstelingen, van overal gelijk karakter, tot een nationalen, tot een klassenstrijd te centraliseeren. Iedere klassenstrijd is echter een politieke strijd. En de vereeniging, voor welke de burgers der middeleeuwen met hunne buurtwegen eeuwen noodig hadden, brengen de moderne proletariërs met de spoorwegen in weinige jaren tot stand.

Deze organisatie der proletariërs tot klasse, en daardoor tot politieke partij, wordt ieder oogenblik weder verbroken door de concurrentie onder de arbeiders zelve. Maar zij herleeft telkens weer, sterker, vaster, machtiger. Zij veroverft zich de erkenning van enkele arbeidersbelangen bij de wet, doordat zij van de scheuring der bourgeoisie onder elkander gebruik maakt. Zoo de 10-urenwet in Engeland.

In het algemeen bevorderen de botsingen in de oude maatschappij toch op velerlei wijzen den ontwikkelingsgang van het proletariaat. De bourgeoisie bevindt zich in voortdurenden strijd: in het begin tegen de aristocratie; later tegen die deelen der bourgeoisie zelve, wier belangen in tegenspraak komen met den vooruitgang der industrie; steeds tegen de bourgeoisie aller vreemde landen. In al deze gevechten ziet zij zich genoodzaakt een beroep te doen op het proletariaat,

zijn hulp te vragen, en het aldus in de politieke beweging te trekken. Zij zelve voert dus het proletariaat haar eigen vormingselementen, d. w. z. wapens tegen haar zelve, toe.

Verder worden, zooals wij gezien hebben, door den vooruitgang der industrie geheele bestanddeelen der heerschende klasse in het proletariaat geworpen of tenminste in hun levensvoorwaarden bedreigd. Ook zij brengen het proletariaat een massa vormingselementen aan.

In tijden eindelijk, waarin de klassenstrijd zijn beslissing nadert, neemt het ontbindingsproces binnen de heerschende klasse, binnen de geheele oude maatschappij, een zoo heftig, zoo schrill karakter aan, dat een klein deel der heerschende klasse zich van haar losmaakt en zich bij de revolutionaire klasse aansluit, de klasse, die de toekomst in hare handen draagt. Evenals dus vroeger een deel van den adel tot de bourgeoisie overging, zoo gaat nu een deel der bourgeoisie tot het proletariaat over, en voornamelijk een deel der bourgeois-ideologen, die zich tot het theoretische begrip der geheele historische beweging hebben opgewerkt.

Van alle klassen, die heden ten dage tegenover de bourgeoisie staan, is alleen het proletariaat eene werkelijk revolutionaire klasse. De overige klassen verkommeren en gaan onder met de groot-industrie, het proletariaat is haar eigen product.

De middenstand, de kleine industrie, de kleine koopman, de handwerksman, de boer, zij allen bestrijden de bourgeoisie, om hun bestaan als middenstand voor den ondergang te bewaren. Zij zijn dus niet revolutionair, maar conservatief. Meer nog, zij zijn reactionair, zij zoeken het rad der geschiedenis terug te draaien. Zijn zij revolutionair, dan zijn zij het met het oog op den ondergang in het proletariaat, die hen wacht, dan verdedigen zij niet hunne tegenwoordige, maar hun toekomstige belangen, dan verlaten zij hun eigen standpunt, om zich te stellen op dat van het proletariaat.

Het lompenproletariaat, deze lijdelijke verrotting van de onderste lagen der oude maatschappij, wordt door eene proletarische revolutie hier en daar in de beweging geslingerd; maar het zal volgens zijn geheele levenswijze eerder bereid zijn, zich tot reactionaire bewegingen te laten koopen.

De levensvoorwaarden der oude maatschappij zijn reeds vernietigd in de levensvoorwaarden van het proletariaat. De

proletariër is zonder eigendom; zijn verhouding tot vrouw en kinderen heeft niets meer gemeen met de burgerlijke familie-verhouding; de moderne industriele arbeid, de moderne dienstbaarheid onder het kapitaal, dezelfde in Engeland, in Frankrijk, in Amerika als in Duitschland, heeft hem van alle nationaal karakter ontdaan. De wetten, de moraal, de godsdienst, zijn voor hem even zoo vele burgerlijke vooroordeelen, achter welke zich even zoo vele burgerlijke belangen verschuilen.

Alle vroegere klassen, die zich de heerschappij veroverden, zochten hunne reeds verworven plaats te verzekeren, door de geheele maatschappij aan de bestaansvoorwaarden van hun bedrijf te onderwerpen. De proletariërs kunnen de maatschappelijke produktiekrachten slechts veroveren, door hun eigen tot nu toe bestaande wijze van toeëigening, en daarmee de geheele tot nu toe bestaande wijze van toeëigening af te schaffen. De proletariërs hebben niets van het hunne te verzekeren, zij hebben alle tot nu toe bestaande*privaat-zekerheden en privaatzekereringen te vernietigen.

Alle bewegingen tot nu toe waren bewegingen van minderheden of in het belang van minderheden. De proletarische beweging is de zelfstandige beweging der ontzagelijke meerderheid. Het proletariaat, de onderste laag der tegenwoordige maatschappij, kan zich niet oprichten, niet verheffen, zonder dat de geheele bovenbouw der lagen, die de officieele maatschappij vormen, in de lucht springt.

Ofschoon niet naar inhoud, is de strijd van het proletariaat tegen de bourgeoisie naar den vorm voorloopig een nationale strijd. Het proletariaat van elk land moet het natuurlijk eerst met zijn eigen bourgeoisie klaar spelen.

Toen wij de algemeenste ontwikkelingsfasen van het proletariaat schetsten, vervolgden wij den meer of minder verborgen burgeroorlog binnen de bestaande maatschappij tot op dat punt, waarop hij in een open revolutie uitbreekt, en, door de gewelddadige omverwerping der bourgeoisie, het proletariaat zijn eigen heerschappij grondvest.

Elke maatschappij tot nu toe berustte, zooals wij reeds gezien hebben, op de tegenstelling van onderdrukkende en onderdrukte klassen. Om evenwel een klasse te kunnen onderdrukken, moeten hare levensvoorwaarden verzekerd zijn, binnen welke zij ten minste haar slaafsche bestaan kan

rekken. De lijfeigene heeft zich tot lid der commune opgewerkt in de lijfeigenschap, evenals de kleine burger tot bourgeois onder het juk van het feodale absolutisme. De moderne arbeider daarentegen, in plaats van zich met den vooruitgang der industrie te verheffen, zinkt steeds dieper onder de levensvoorwaarden zijner eigen klasse. De arbeider wordt tot pauper en het pauperisme ontwikkelt zich nog sneller dan bevolking en rijkdom. Hiermede komt het openlijk aan den dag, dat de bourgeoisie niet in staat is, nog langer de heerschende klasse der maatschappij te blijven en de levensvoorwaarden harer klasse aan de maatschappij als regel en wet op te dringen. Zij is niet in staat te heerschen, omdat zij niet in staat is, haren slaaf het bestaan zelf binnen zijne slavernij te verzekeren, omdat zij gedwongen is, hem in een toestand te laten verzinken, waarin zij hem voeden moet, inplaats van door hem gevoed te worden. De maatschappij kan niet meer onder haar leven, d. w. z. haar leven kan niet meer samengaan met de maatschappij.

De wezenlijke voorwaarde voor het bestaan en voor de heerschappij der bourgeoisie is de opeenhooping van rijkdom in de handen van privaatspersonen, de vorming en vermeerdering van het kapitaal; de voorwaarde van het kapitaal is de loonarbeid. De loonarbeid berust uitsluitend op de concurrentie der arbeiders onder elkaar. De vooruitgang der industrie, wier willooze en verzetlooze drager de bourgeoisie is, stelt in de plaats van de isoleering der arbeiders door de concurrentie hunne revolutionaire vereeniging door de associatie. Met de ontwikkeling der grootindustrie wordt dus onder de voeten der bourgeoisie de bodem zelf weggetrokken, waarop zij produceert en zich de producten toeëigent. Zij produceert vóór alles haar eigen doodgraver. Haar ondergang en de zege van het proletariaat zijn even onvermijdelijk.

II.

Proletariërs en Communisten.

In welke verhouding staan de communisten tot de proletariërs in het algemeen?

De communisten zijn geen bijzondere partij tegenover de andere arbeiderspartijen.

Zij hebben geene, van de belangen van het geheele proletariaat gescheiden belangen.

Zij stellen geen bijzondere beginselen op, waarnaar zij de proletarische beweging willen modelleeren.

De communisten onderscheiden zich van de overige proletarische partijen alleen daardoor, dat zij aan den eenen kant in den nationalen strijd der proletariërs in de verschillende landen de gemeenschappelijke, van de nationaliteit onafhankelijke belangen van het proletariaat hoog houden en doen gelden, aan den anderen kant daardoor, dat zij op de verschillende trappen van ontwikkeling, die de strijd tusschen proletariaat en bourgeoisie doorloopt, steeds het belang der geheele beweging vertegenwoordigen.

De communisten zijn dus praktisch het meest besliste, altijd voorwaarts drijvende gedeelte der arbeiderspartijen aller landen; zij hebben theoretisch op de overige massa van het proletariaat vóór het inzicht in de voorwaarden, den gang en de algemeene resultaten der proletarische beweging.

Het naaste doel der communisten is hetzelfde als dat van alle overige proletarische partijen: de vorming van het proletariaat tot klasse, de omverwerping der heerschappij der bourgeoisie, de verovering der politieke macht door het proletariaat.

De theoretische stellingen der communisten berusten volstrekt niet op ideeën, op principes, die door den een of anderen wereldhervormer uitgevonden of ontdekt zijn.

Zij zijn slechts de algemeene uitdrukking van feitelijke verhoudingen van den bestaanden klassenstrijd, van een onder onze oogen gebeurende historische beweging. De afschaffing van tot nu toe bestaande eigendomsverhoudingen is niet iets wat het communisme afzonderlijk kenmerkt.

Alle eigendomsverhoudingen waren aan een voortdurende historische wisseling, een voortdurende historische verandering onderworpen.

De Fransche revolutie bijvoorbeeld schafte het feodale eigendom ten gunste van het burgerlijke af.

Wat het communisme kenmerkt, is niet de afschaffing van het eigendom in het algemeen, maar de afschaffing van het burgerlijke eigendom.

Maar het moderne burgerlijke privaat-eigendom is de laatste en volmaaktste uitdrukking van dat maken en dat zich toeëigenen van producten, dat op klassentegenstellingen, op de uitbuiting van den een door den ander berust.

In dien zin kunnen de communisten hun theorie samenvatten in de ééne formule: opheffing van het privaat-eigendom.

Men heeft ons communisten verweten, dat wij het persoonlijk verworven, zelf door eigen arbeid verdiende eigendom wilden afschaffen; het eigendom, dat den grondslag vormt van alle persoonlijke vrijheid, arbeidzaamheid en zelfstandigheid.

Door eigen arbeid verworven en verdiend eigendom! Spreekt gij van het eigendom van den kleinen burger, den kleinen boer, dat aan het burgerlijk eigendom voorafging? Wij hebben het niet af te schaffen, de ontwikkeling der industrie heeft het afgeschafte en schaft het iederen dag af. Of spreekt gij van het moderne burgerlijke privaat-eigendom?

Schept echter de loonarbeid, de arbeid van den proletariër hem eigendom? Volstrekt niet. Hij schept het kapitaal, dat wil zeggen dat eigendom, dat den loonarbeid uitbuit, dat zich alleen onder de voorwaarde vermeerderen kan, dat het nieuwen loonarbeid teelt, om hem opnieuw uit te buiten. Het eigendom in zijn tegenwoordige gedaante beweegt zich in de tegenstelling van kapitaal en loonarbeid. Laten wij de beide kanten dezer tegenstelling eens bezien.

Kapitalist zijn beteekent niet alleen een zuiver persoonlijke, maar een maatschappelijke plaats innemen in de productie. Het kapitaal is een gemeenschappelijk product en kan alleen door een gemeenschappelijke werkzaamheid van vele leden, ja in laatsten aanleg alleen door de gemeenschappelijke werkzaamheid van alle leden der maatschappij in beweging gezet worden.

Het kapitaal is dus geen persoonlijke, het is een maatschappelijke macht.

Wanneer dus het kapitaal in gemeenschappelijk, aan alle leden der maatschappij toebehoorend eigendom veranderd wordt, dan wordt niet persoonlijk eigendom in maatschappelijk veranderd. Alleen het maatschappelijk karakter van het eigendom wordt veranderd. Het verliest zijn klasse-karakter.

Nu de loonarbeid.

De doorsneeprijs van den loonarbeid is het minimum van het arbeidsloon, dat wil zeggen de som der levensmiddelen, die noodig zijn, om den arbeider als arbeider in het leven te houden. Wat dus de loonarbeider door zijne werkzaamheid zich toeëigent, is alleen voldoende, om hem zijn naakte leven weer te geven. Wij willen deze persoonlijke toeëigening der arbeidsproducten, die tot de herschepping van het onmiddellijke leven dient, volstrekt niet afschaffen, een toeëigening, die geen overschot overlaat, dat macht over arbeid van anderen zou kunnen geven. Wij willen alleen het ellendige karakter dezer toeëigening opheffen, waarin de arbeider slechts leeft, om het kapitaal te vermeerderen, slechts in zoover leeft als het belang der heerschende klasse dit vordert.

In de burgerlijke maatschappij is de levende arbeid slechts een middel om den opgestapelden arbeid te vermeerderen. In de communistische maatschappij is de opgestapelde arbeid slechts een middel, om het levensproces der arbeiders ruimer, rijker, sterker te maken.

In de burgerlijke maatschappij heerscht dus het verleden over het tegenwoordige, in de communistische het tegenwoordige over het verleden. In de burgerlijke maatschappij is het kapitaal zelfstandig en persoonlijk, terwijl het werkende individu onzelfstandig en onpersoonlijk is.

En de opheffing van deze verhouding noemt de bourgeoisie opheffing van persoonlijkheid en vrijheid! En terecht. Want het gaat zeer zeker om de opheffing der bourgeois-persoonlijkheid, -zelfstandigheid en -vrijheid.

Onder vrijheid verstaat men binnen de nu heerschende burgerlijke produktieverhoudingen den vrijen handel, den vrijen koop en verkoop. Vervalt evenwel de sjacher, dan vervalt ook de vrije sjacher. De uitwijdingen over den vrijen sjacher hebben, evenals het gezwets over vrijheid van onze bourgeoisie, in 't algemeen alleen beteekenis tegenover den onvrijen, den gebonden sjacher, tegenover den geknechten burger der middeleeuwen, niet tegenover de communistische opheffing van allen sjacher, der burgerlijke produktieverhoudingen en der bourgeoisie zelve.

Gij ontstelt er over, dat wij het privaat-eigendom willen opheffen. Maar in uw bestaande maatschappij is het privaat-

eigendom voor 9 tienden harer leden opgeheven; het bestaat juist alleen daardoor, dat het voor 9 tienden niet bestaat. Gij verwijt ons dus, dat wij een eigendom willen opheffen, dat het niet-hebben-van-eigendom der overgrote meerderheid der maatschappij als noodzakelijke voorwaarde vooronderstelt.

Gij verwijt ons met één woord, dat wij uw eigendom willen opheffen. Zeker, dat willen wij.

Van het oogenblik af aan, dat de arbeid niet meer in kapitaal, geld, grondrente, kortom in een monopoliseerbare maatschappelijke macht, veranderd kan worden, d. i. van het oogenblik af aan, dat het persoonlijke eigendom niet meer in burgerlijk eigendom omslaan kan, van dat oogenblik af verklaart gij: de persoon is opgeheven.

Gij geeft dus toe, dat gij onder persoon niemand anders verstaat dan den bourgeois, den burgerlijken eigenaar. En deze persoon moet gewis worden opgeheven.

Het communisme ontnemt niemand de macht zich maatschappelijke producten toe te eigenen, het ontnemt slechts de macht door deze toeëigening arbeid van anderen voor zich zelf als last- en werkdier te gebruiken.

Men heeft tegen ons aangevoerd, met de opheffing van het privaat-eigendom zou alle arbeidzaamheid ophouden en een algemeene luiheid binnendringen.

Als dat waar was, moest de burgerlijke maatschappij al lang aan luiheid te gronde gegaan zijn; want wie in haar werken „verdienen” niet, en wie in haar „verdienen” werken niet. De heele bedenking komt neer op de tautologie, dat er geen loonarbeid meer bestaat, zoodra er geen kapitaal meer bestaat.

Alle tegenwerpingen, die tegen de communistische wijze van toeëigenen en produceeren der stoffelijke producten gericht worden, zijn ook uitgestrekt tot de toeëigening en voortbrenging der geestelijke producten. Evenals voor den bourgeois het ophouden van het klasse-eigendom het ophouden der productie zelf is, zoo is voor hem het ophouden der klasse-beschaving identiek met het ophouden van alle beschaving.

De beschaving, de vorming, wier verlies hij betreurt, is voor de enorme meerderheid de vorming tot machine.

Maar strijdt niet met ons, zoolang gij aan uwe burger-

lijke voorstellingen van vrijheid, beschaving, recht en zoo voorts, de afschaffing van het burgerlijke eigendom meet. Uwe ideeën zelf zijn voortbrengselen der burgerlijke productie- en eigendomsverhoudingen, evenals uw recht slechts de tot wet verheven wil van uw klasse is, een wil, welks inhoud gegeven is in de stoffelijke levensvoorwaarden uwer klasse.

De baatzuchtige voorstelling, waarmee gij uwe productie- en eigendomsverhoudingen uit historische, in den loop der produktie voorbijgaande verhoudingen in eeuwige natuur- en redewetten verandert, deze voorstelling deelt gij met alle ondergegane heerschende klassen. Wat gij voor het antieke eigendom begrijpt, wat gij voor het feodale eigendom begrijpt, moogt gij niet meer begrijpen voor het burgerlijke eigendom.

Opheffing van het huisgezin! Zelfs de radikaalsten ijveren tegen dit schandelijke doel der communisten.

Waarop berust het tegenwoordige, het burgerlijke huisgezin? Op het kapitaal, op de verdienste van den bijzonderen persoon. Geheel ontwikkeld bestaat het slechts voor de bourgeoisie; maar het vindt zijn aanvulling in de gedwongen familieloosheid der proletariërs en in de openbare prostitutie.

Het huisgezin der bourgeoisie valt natuurlijk weg met het wegvallen van deze hare aanvulling, en beide verdwijnen met het verdwijnen van het kapitaal.

Verwijt gij ons, dat wij de uitbuiting der kinderen door hunne ouders willen opheffen? Deze misdaad bekennen wij.

Maar, zegt gij, wij heffen de innigste verhoudingen op, wanneer wij in de plaats der opvoeding thuis de maatschappelijke stellen.

En is ook niet uwe opvoeding door de maatschappij bepaald? Door de maatschappelijke verhoudingen, binnen welke gij opvoedt, door de meer direkte of indirekte inmenging der maatschappij, door middel van de school en zoo voorts? De communisten vinden den invloed der maatschappij op de opvoeding niet uit; zij veranderen slechts haar karakter, zij ontrukken de opvoeding aan den invloed der heerschende klasse.

De burgerlijke redeneeringen over huisgezin en opvoeding, over de innige verhouding van ouders en kinderen worden des te misselijker, hoe meer ten gevolge van de groot-

industrie alle familiebanden voor de proletariërs verscheurd en de kinderen in eenvoudige handelsartikelen en arbeidsinstrumenten veranderd worden.

Maar gij, communisten, gij wilt de vrouwengemeenschap invoeren, schreeuwt ons de geheele bourgeoisie in koor tegemoet.

De bourgeois ziet in zijn vrouw alleen een produktie-instrument. Hij hoort, dat de produktiewerktuigen gemeenschappelijk zullen worden gebruikt en kan zich nu natuurlijk niet anders denken, dan dat het lot van gemeenschappelijkheid de vrouw eveneens treffen zal.

Hij vermoedt zelfs niet, dat het juist daarom gaat, de plaats der vrouw als alleen-produktie-instrument op te heffen.

Niets is overigens belachelijker, dan de hoogzedelijke ontzetting onzer bourgeois over de zoogenaamde officieele vrouwengemeenschap der communisten. De communisten behoeven de vrouwengemeenschap niet in te voeren, zij heeft zoo goed als altijd bestaan.

Onze bourgeois, niet tevreden er mee, dat de vrouwen en dochters hunner proletariërs hun ter beschikking staan, nog gezwegen van de openlijke prostitutie, vinden er een genot in, elkanders vrouwen wederkeerig te verleiden.

Het burgerlijk huwelijk is in waarheid het gemeenschappelijk bezit der getrouwde vrouwen. Hoogstens zou men den communisten kunnen verwijten, dat zij in plaats van een huichelachtig verborgen, een officieele, openhartige vrouwengemeenschap zouden willen invoeren. Het spreekt overigens van zelf, dat met de opheffing der tegenwoordige produktieverhoudingen ook de uit hen voortkomende vrouwengemeenschap, d. w. z. de officieele en niet-officieele prostitutie verdwijnt.

Den communisten wordt verder verweten, dat zij het vaderland, de nationaliteit, willen afschaffen.

De arbeiders hebben geen vaderland. Men kan hun niet ontnemen, wat zij niet hebben. Zoolang het proletariaat voorloopig nog zich de politieke macht veroveren, zich zelf tot nationale klasse verheffen, zich zelf als natie constituëeren moet, is het zelf nog nationaal, zij het dan ook volstrekt niet in den zin der bourgeoisie.

De nationale afzondering en onderlinge tegenstelling der volkeren verdwijnen meer en meer reeds met de ontwik-